

DE CAQUES, culs i PETS

CARLES CANO, ESCRIPTOR

Un tabú que ja no ho és tant

Ei, s'ha obert la veda! Ja es pot parlar de la merda obertament, i fins i tot fer-ne llibres il·lustrats i que es venguen! Va, bé, li direm caca per no espantar ningú, que encara hi ha qui s'espanta i quasi sent l'olor en pronunciar la paraula que defineix més clarament la matèria fosca. És curiós que s'haja tardat tant a poder parlar d'una cosa tan «natural», sent que a Catalunya hi ha dues tradicions infantils molt i molt arrelades relacionades amb la caca: el caganer i el tió, al qual també se'l fa «cagar», encara que siguin coses dolces o petits regalets.

Al País Valencià també existeix la primera tradició, per bé que no amb tanta força com més al nord del Sènia, però no la segona. I jo em pregunte: com és que fins fa pràcticament deu anys no hi havia cap llibre que en parlara, de la «matèria»? Com és que fins al 2007, en què a Teresa Giménez se li va ocórrer escriure *On és el caganer*, i a Anna Canyelles *El caganer* el 2010, no hi havia pràcticament res dedicat a aquest personatge tan nostre i que fa tanta gràcia als menuts fins a ser un dels més populars del pessebre entre la xicalla, si no el que més? Bo, serà que som molt educats, molt fins i repolits i, canviant una mica la dita, ens torquem el cul amb paper de fumar. Però sembla que això ha canviat, ja es pot parlar del tema, i no sols parlar, també il·lustrar-lo!

Per què ens fa tanta gràcia a quasi tots, i especialment als nens, la verbalització del «Caca, culo, pedo, pis»? Supose que perquè representa una transgressió, un tabú trencat, una rebel·lió contra l'*statu quo*: nen això no es toca, nen això no es fa, nen això no es diu, nen... a fer la mà totes les convencions! Merda, merda, merda! Per què els adults

Il·lustració de Gusti. *La mosca*. Ediciones Serres

ho poden dir quan estan enfadats, quan volen provocar o fer gràcia, i nosaltres no?, deuen preguntar-se els petits. També és veritat que, per ells, això de controlar els esfínters és un aprenentatge difícil i que genera tensions i inseguretats; per això mateix parlar d'allò que mai no es parla, d'allò que és secret, fa esclatar el riure com una vàlvula d'escapament: Ah!, diuen, aquest problema no és solament meu!

UNA VISIÓ PARTICULAR

Quan alguna vegada utilitze la paraula *merda* en els contes que narre, sempre provoca riures soterrats, boques obertes (ostres, el que ha dit!) i mirades dels nens als mestres o als pares per comprovar la reacció en els adults. És a dir, malgrat tot, continua essent un tabú, per bé que va atenuant-se, va perdent força. Ara aquest món ocult, reprimat, del qual no es parla encara que tots el coneixem a diari, ha eixit a la llum i no ha passat res, el cel no ha caigut sobre els nostres caps ni s'ha obert la terra i ens ha engolit a tots.

Una anècdota pròpia: aquest curs passat, en un encontre amb xiquets de tercer (8-9 anys), els contava l'últim conte que havia escrit, una versió de la Caputxeta, a la qual sóc tan afecionat, i els deia que tenia un dubte amb el títol: no sabia si posar-li «A la porra la Caputxa roja!» o «A la merda la Caputxa roja!». Hi hagué una votació espontània amb unanimitat total: tots votaren per la segona opció, justament aquella que sé positivament que els editors, si algun dia la publiquen, no em deixaran posar. Malgrat tot, aquesta paraula i les que li van afegides: *pet*, *cul*, *pixar*... tenen una força d'atracció per a la xicalla directament proporcional a la prohibició que sempre ha pesat sobre elles.

ELS LLIBRES PARLEN I MOSTREN. PERÒ NI FAN PUDOR NI EMPASTREN

Si volem pegar-nos una passejadeta per aquest lloc on a quasi tots ens han enviat alguna vegada, vegem ara alguns dels llibres més reeixits que parlen de l'assumpte i des d'on el tracten.

Sembla que el tret d'eixida per a aquesta relativament nova moda que no únicament afecta la literatura infantil, sinó també la d'adults i el cinema, amb pel·lícules com *Borat*, *Jackass* o *Slumdog Millionaire*, va ser **La talpeta que volia saber qui li havia fet allò en el cap** de Werner Holzwarth, il·lustrat per Wolf Erlbruch, un èxit mundial que pareix que va obrir els ulls als editors i que va sorprendre tothom, perquè allò de què sí que parlaven els contes populars de tant en tant, de caca i de pets, també podia ser matèria d'un àlbum il·lustrat. En aquest es narra la història d'un talp el qual, de bon matí, només traure el cap d'una muntanya de terra, nota com li cau una bona pandocà, com diuen en Gandia, sobre el cap. Intenta esbrinar qui ha sigut aquell que ha fet aquella marranada a sobre seu, i va preguntant a diferents animals si han estat ells els autors: un colom, un cavall, un porc, una vaca... que, per demostrar-li que no han estat ells, li fan, *in situ*, una demostració de com són les seues caques. Al remat, s'assabenta per unes mosques, expertes tastadores, que el culpable ha estat un gos. Bo, un gossarro, un Sant Bernat, perquè la grandària de l'«ensaïmada» és considerable, i es venja fent ell també una caca sobre el cap del gos, però és tan menuda que el gos ni se n'adona. De qualsevol manera, a ell li val per a anar-se'n satisfet al seu cau. És un conte perfecte per a contar, perquè es poden fer tota classe d'onomatopeies i sorolls imitant les defecacions dels diferents animals, cosa que fa pixar de riure els menuts.

Un pas més enllà va **Les princeses també es tiren pets**, d'Ilan Brenman, il·lustrat per Lonit Zilberman, perquè si en el cas de la talpeta eren els animals els que feien caca, cosa que provocava el riure dels menuts, ara aquelles que solten les flatulències són algú tan sacralitzat i asèptic com les princeses. Una xiqueta li pregunta al seu pare en tornar de casa si les princeses es tiren pets, ja que han tingut una discussió sobre això a l'escola, i el pare li contesta que sí. En preguntar-li que com ho sap, el pare trau de la seua biblioteca el llibre secret de les princeses i li mostra els moments estel·lars en què la Ventafocs, la Blancaneu o la Sireneteta s'han llufat. Encara així són les princeses més boniques del món, veritat, pare?, pregunta la xiqueta, i el pare li diu que sí, perquè tots dos saben que ella també es tira pets i no per això va a deixar de ser la princesa preferida de son pare.

La mosca, amb text i il·lustracions de Gusti, ens mostra un punt de vista ben original i totalment diferent, el d'aquest insecte: «Feia un dia preciós i la mosca tenia tot allò que una mosca necessita per a banyar-se: la seua bossa, crema bronzejadora, una tovalla i una pilota.» D'aquesta manera genial comença la història d'una mosca que mai de la vida s'imaginava que un bany podia portar tots aquells ensurts i sorpreses. A poc a poc ens assabentem que la «piscina» blanca on la mosca fa uns llargs no és precisament una piscina, i que aquella pluja sobtada i la caiguda de meteorits d'un sospitós color marró poc tenen a veure amb fenòmens atmosfèrics o galàctics, i que ni tan sols el *maelstrom*, el remolí d'aigua que està a punt d'engolir-se-la, pertany al món de les catàstrofes naturals.

En **La veueta** de Michael Escoffier, amb il·lustracions de Kris di Giacomo, un camaleó es busca una bona branca per a fer caca i quan ha acabat no pot netejar-se el culet perquè s'ha acabat el paper. Sortosament per a ell, troba un drap brut i foradat amb què soluciona el problema, però això, el problema, els problemes, no han fet més que començar, perquè aleshores una veueta –la consciència?– comença a retreure-li el que ha fet: «Però això està molt malament, quina marranada!», i s'estableix un

Il·lustració de Kris di Giacomo. *La veueta*. Kókinos

diàleg delirant entre el camaleó i aquella veueta, que al remat no té res a veure amb la metafísica i que fa un gir sorprenent a la història.

Caca, una història natural de l'innombrable, de Nicola Davies, il·lustrat per Neal Layton, es presenta com el llibre que pot respondre a tot allò que sempre has volgut saber sobre els excrements i mai t'has atrevit a preguntar.

La caca, continua dient, és una de les coses més útils que existeixen, i intenta demostrar-ho. És un llibre d'història natural sobre els excrements dels animals i com a través d'ells podem aprendre moltes coses sobre la natura i el món que ens envolta, tot embolcallat amb uns dibuixos graciosos i esbojarrats.

No podia faltar una història de lladres i policies, sent que la caca, els excrements, sempre han donat bones pistes als qui s'han atrevit a analitzar-los, i així tenim **El misteri de la tifa de gos abandonada**, d'Anna Cabeza, que ens presenta una agència d'investigació ben particular, la de les germanes Crostó, tres simpàtiques i desbaratades iaies que es dediquen a investigar qui és l'amo del gos que cada dia li planta una tifa a la porta de la seua veïna Margarida. El narrador i protagonista és Marcel, el nét d'una d'elles. Bo, hi ha gàngsters, robatoris, segrestos... i un bon grapat d'aventures d'allò més divertides.

I per acabar amb aquesta petita selecció escatològica, tornarem al principi d'on hem començat aquesta digressió, a **El caganer** d'Anna Canyelles, amb dibuixos de Roser Calafell, que ens conta, en versets que recorden nades, la simpàtica història de Manelic, un pastoret de Betlem a qui sa mare li dóna pressa perquè es vista i puguen anar a veure el fill de Déu i portar-li figues i panses i nous i olives i mel i mató. Però el noieta s'està fent caca i tot el temps intenta dir-li-ho a la mare, que està tan emocionada que no atén a raons. Al remat arriba un moment en què allò ja no es pot suportar de la pesta que fa: «Ei, per què no has dit res abans de marxar?» «Mare, no m'has volgut escoltar!»

La mare aleshores li proposa fer-ho enmig del camí, on estan les tifes dels camells, allà una més no es notarà, però el pastoret, ben pudorós, prefereix amagar-se darrere unes penyes. Un llibre que explica de manera amable i graciosa la tradició ja més que tricentenària d'amagar un caganer als pessebres catalans.

CULOFÓ (OH, PERDÓ, COLOFÓ)

Una característica comuna que he trobat en tots aquests llibres (i en molts altres que no he ressenyat ací) és l'humor: aborden la qüestió des del punt de vista humorístic. Aquest assumpte tan important se'l prenen a riota, segurament per haver estat un tabú tan arrelat a la nostra cultura. Fins i tot el més «científic», **Caca, una història natural de l'innombrable**, encara que és clarament divulgatiu, ho fa des del vessant de l'humor, emmarcat a més per unes il·lustracions desenfadades destinades a fer petar –mai millor triada la paraula– la rialla.

Bo, no res, els pets i la caca als llibres no fan pudor, i provoquen el somriure i un cert sentiment d'alliberament, de transgressió, que va molt bé en un món de vegades massa encarcerat i restrictiu per a la gent menuda.

Ah, i si voleu saber més i profunditzar de debò de veres, fa no res que ha eixit un llibre ben interessant: **La materia oscura. Historia cultural de la mierda**, de Florian Werner, publicat per Tusquets, que diu coses tan suggestives com: «Des del bressol fins a la sepultura, la merda impregna la nostra concepció de la cultura, la societat, la salut, el decòrum, l'humor i la identitat.»

